

Gratis lezing ook online

De publieksacademie over migratie vindt komende dinsdag (10 oktober) plaats in Forum Groningen. Aanvang: 19.30 uur. Entree is gratis, even reserveren via rug.nl/gmw/publieksacademie. Sprekers zijn Helga de Valk, Jochem Tolksma en Shoib Hoshmand. Hoogleraar Helga de Valk (foto boven), directeur van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut, gaat in op de vraag over wie het nu gaat als we praten over 'de immigrant'. Ook vertelt zij over demografische trends in regionale diversiteit en segregatie in Nederland.

Hoogleraar sociologie Jochem Tolksma (foto onder) focust op hoe ontvangende samenlevingen reageren op migratie. Wat gebeurt er als buurten diverser worden of er een azc komt?

Shoib Hoshmand kwam in 2012 van Afghanistan naar Nederland. Inmiddels is hij psychiater en behandelt hij vooral mensen met een migratie-achtergrond. Hij vertelt hoe patiënten het integreren ervaren.

De publieksacademie sociale wetenschappen is een samenwerking tussen de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de RUG en deze krant. De bijeenkomst is ook online te volgen rug.nl/gmw/publieksacademie.

Jong en oud neemt een kijkje op de recente open dag van de opvang in Ter Apel. FOTO: ARCHIEF BOUDEWIJN BENTING

TEKST MAAIKE BORST

Asielzoekers. Als het over migratie gaat, denken veel Nederlanders vooral aan jongemannen uit moslimlanden die hier komen om asiel aan te vragen.

Toch vormen zij maar een klein deel van de 400.000 migranten die zich in 2022 in Nederland vestigden. „Ongeveer 12 procent is asielzoeker”, zegt Helga de Valk, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en directeur van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI). „Tel je daar de nareizigers in het kader van gezinsherening bij op dan kom je op maximaal ongeveer 20 procent.”

Een vijfde van alle migranten komt hier dus voor asiel. Ongeveer de helft van die asielzoekers is alleenstaande man. Het heersende beeld van migratie wordt vaak gedomineerd door een kleine groep.

„Verreweg de meeste migranten komen hier vanwege werk, studie of de liefde”, zegt De Valk. „Maar over de hoogopgeleide Indiase kenniswerker die aan de slag is in Brainport Eindhoven hoor je niet zoveel.”

WIE ZIJN ZIJ EIGENLIJK?

Migratie is een onderwerp dat de gemoederen bezighoudt. Het zal in november een van de belangrijkste verkiezingsthema's zijn. Tijdens de publieksacademie

Migratie: hoe leven we samen?

In 2022 kwamen 400.000 migranten naar Nederland. Dat zijn de kale cijfers. Maar wie zijn die mensen eigenlijk? Waar komen ze vandaan, en blijven ze hier? De publieksacademie sociale wetenschappen duikt dinsdag in migratie. Met als centrale vraag: hoe leven we samen?

sociale wetenschappen spreken Helga de Valk en hoogleraar sociologie Jochem Tolksma komende dinsdag in Forum Groningen over migratie en gevolgen ervan voor de samenleving.

Wie zijn die mensen eigenlijk, waar komen ze vandaan, waarom komen ze hier? En als ze hier dan

zijn: hoe reageert de maatschappij, hoe vinden ze hun plek, hoe kunnen we samenleven?

„Anders dan vaak gedacht trekt Nederland binnen Europa niet de meeste migranten aan”, zegt De Valk. „Duitsland is al jarenlang verreweg het meest ontvangende land op gebied van migratie, zeker in absolute aantallen. Per hoofd van de bevolking is het ongeveer gelijk aan Nederland. Het vaak gehoorde idee dat mensen hier massaal naartoe komen vanwege onze verzorgingsstaat blijkt niet te kloppen. We hebben daar onder-

zoek naar gedaan en geen enkel bewijs voor kunnen vinden. Het enige dat je wel ziet is dat migranten hier soms langer blijven vanwege voorzieningen, bijvoorbeeld omdat ze het onderwijs beter vinden voor hun kinderen dan in de landen waar ze vandaan kwamen.”

Arbeids- en studiemigranten blijven meestal een beperkte periode in Nederland. „Ze gaan na een paar jaar weg. Dat wordt vaak gezien als positief, maar voor de integratie in de samenleving heeft dat ook nadelen. Want er komen steeds nieuwe mensen

“

De meeste migranten komen hier voor werk, studie of de liefde

en opgebouwde kennis en menselijk kapitaal gaan weer verloren.”

IMMIGRANTEN ALS BEDREIGING

Jochem Tolsma, bijzonder hoogleraar Sociale Scheidslijnen aan de RUG, heeft onderzoek gedaan naar de manier waarop de samenleving reageert op nieuwkomers. Wat maakt dat de immigranten soms gezien worden als een dreiging, en soms met open armen worden ontvangen?

„Dat heeft allereerst te maken met wie zij zijn. Oekraïners bijvoorbeeld, maar ook hoogopgeleide Syriërs, worden minder als probleem gezien dan laagopgeleide Noord-Afrikanen. Daarnaast maakt het ook veel uit wáár ze terechtkomen. Als asielzoekers in azc's verblijven, nauwelijks zichtbaar en zonder contact met buurtbewoners, is dat niet zo bedreigend. Maar neem de crisisnoodopvanglocaties, waar asielzoekers midden in buurt of dorp in sporthallen worden gehuisvest en de omgeving zich overvallen voelt. Dan is het heel zichtbaar en is de kans groter dat omwonenden dat ervaren als dreiging.”

Daarbij komt nog dat die crisisnoodopvangplekken tijdelijk zijn, dus geregeld sluiten en elders opgaan. Zo worden relatief veel burgers geconfronteerd met asielzoekers in hun buurt. Een groep die heel zichtbaar is, maar niet lang genoeg blijft om positieve relaties mee op te bouwen.

„Daar zit een paradox. Als je de samenleving zo min mogelijk wil confronteren met nieuwkomers is het gunstiger om ze ergens achteraf 'weg te stoppen', zoals zowel met asielzoekers als arbeidsmigranten gebeurt. Dat helpt om op korte termijn onrust te voorkomen. Voor de lange termijn is dat juist slecht voor de integratie. Dan is het beter om asielzoekers midden in de samenleving te plaatsen, waar ze veel contact met buurtbewoners hebben. Dan voelt dat op korte termijn misschien als bedreigend voor de omgeving, maar ervaring leert dat mensen uiteindelijk vaak positiever zijn over migranten als ze een azc in de buurt hebben. Voor de overheid is dat een spagaat. Wat kun je het beste doen?”

NATIONAAL DEBAT

Uit onderzoek van Tolsma is ook gebleken dat de dreiging die

Nederlanders ervaren door migratie veel meer wordt bepaald door de maatschappelijke discussie op nationaal niveau, dan door lokale gebeurtenissen in de buurt. „Het gevoel dat onze identiteit onder druk staat wordt bijvoorbeeld vooral gevoed door het nationale debat over migratie, niet door wat er in de directe woonomgeving speelt. Een dorp als Ter Apel is daar natuurlijk wel een uitzondering in, daar is wél een heel direct effect van het aanmeldcentrum.”

De asielcrisis in Nederland heeft grote invloed: op de nieuwkomers zelf én op de manier waarop ze worden ontvangen. Tolsma: „In Ter Apel was lang een breed draagvlak voor asielopvang. Totdat de overheid wispelturig en onbetrouwbaar bleek. Dan komt er een moment waarop burgers zeggen: 'We doen het niet meer, nu is een ander aan de beurt'.”

VERHUIZEN IN KINDERTIJD

De crisisnoodopvanglocaties dragen ook niet bij aan het draagvlak, en zijn vooral ook slecht voor de mensen die erin moeten verblijven. Helga de Valk doet onderzoek naar wat verhuizingen in de kindertijd voor invloed hebben in de rest van het leven: „Wat we zien is dat het vooral bij adolescenten grote gevolgen kan hebben. Vooral als het meerder verhuizingen zijn die gepaard gaan met problemen bij ouders, zoals langdurige werkloosheid of armoede. Dat werkt door tot op latere leeftijd..”

„Voor vluchtelingenkinderen geldt dat in extreme mate. Ze verhuizen hiernaartoe en worden in Nederland ook nog van de ene naar de andere opvang versleept. Daar zijn grote zorgen over. Ook over de uiteindelijke integratie van deze jongeren.”

De centrale vraag van deze publieksacademie is een belangrijke vraag van deze tijd: hoe blijven we in de toekomst prettig samenleven? Als de bevolking zo hard groeit door migratie, als een asielcrisis draagvlak ondermijnt en integratie bemoeilijkt?

Tegelijkertijd nuanceert Tolsma de angst dat immigratie de sociale samenhang in de samenleving zou ontwrichten. „De gevolgen van toenemende diversiteit in de buurt zijn beperkt, blijkt uit onderzoek.”

„We moeten erkennen dat een toename van nieuwkomers in de woonomgeving er weliswaar voor zorgt dat bewoners zich minder thuis voelen in hun buurt en dat contact met directe buren afneemt, maar deze effecten zijn vaak tijdelijk en voor de vrees dat de samenleving eraan ten onder zou gaan zien we geen aanwijzingen. Bewoners van cultureel diverse buurten zijn niet slechter van vertrouwen, hebben niet minder sociale contacten en doen niet minder vrijwilligerswerk.”

DENKWIJZER

RENÉ DIEKSTRA

Over de macht van maîtresses

En vraag die mij jarenlang heeft beziggehouden en nog: wat is de invloed van vrouwen geweest op de loop van ingrijpende gebeurtenissen in de geschiedenis?

Die belangstelling ontstond toen op een dag via een antiquarische boekhandel mij een boek in handen viel waarin een onderzoek wordt beschreven naar de dood van de laatste prins van Condé in augustus 1830. De schrijver ervan, lijfarts van de toenmalige koning van Frankrijk Louis Philippe van Orleans, concludeert daarin dat de prins, familie lid van de koning, zichzelf door ophanging om het leven heeft gebracht. Ik concludeerde na lezing van het boek en vervolgonderzoek in archieven binnen en buiten Frankrijk, waaronder dat van het Vaticaan, dat er geen sprake is geweest van zelfdoding. De dood van de prins is vrijwel zeker het werk geweest van zijn maîtresse in samenzwering met de koning. Beiden, koning en maîtresse, hebben zich vervolgens de enorme nalatenschap van de prins op bijzonder handige wijze toegeëigend en onderhands verdeeld.

Die maîtresse was de 34 jaar jongere Sophie Dawes, een Engelse vissersdochter: mooi, intelligent, manipulatief, lichamelijk opmerkelijk sterk en seksueel zeer actief en daarmee uiterst dominant in de relatie met de psychisch zwakkere, lichamelijk kwetsbare prins. Via hem wist ze zich in de adelstand te laten verheffen als Baronne de Feuchères.

Redenen voor mij om het boekverslag van mijn zoektocht naar de dood van de prins de titel *De macht van een maîtresse* mee te geven. En om op zoek te gaan naar de macht die maîtresses, goedschiks of kwaadschiks, in en op de loop der geschiedenis hebben uitgeoefend.

Een van die 'goedschikse' maîtresses ben ik 'vlak bij huis' tegen het lijf gelopen, en wel in de persoon van de mooie Magdalena Moons (1541-1613). Woonachtig in Den Haag in het begin van de jaren 70 van de 16de eeuw zou zij naar verluidt daar de bevelhebber van het Spaanse bezettingsleger van de Nederlanden, Francisco de Valdez, hebben leren kennen en zijn maîtresse zijn geworden.

In die positie zou zij begin oktober 1574 haar charmes in de strijd hebben gegooid om hem te bewegen de inname van het uitgehongerde Leiden, waar familieleden, vrienden en kennissen verblijven, een dag of wat uit te stellen. Als 'tegenprestatie' zou ze beloofd hebben hem te trouwen.

Hoe Magdalena en Francisco gegeven deze belofte de nacht van 2 op 3 oktober hebben doorgebracht is niet bekend maar laat zich raden.

Wat inmiddels doorgaans wel wordt aangenomen is dat Valdez' eigen mensen het hem hoogst kwalijk hebben genomen dat hij uit liefde of lust hen op 3 oktober een beschamende nederlaag heeft laten lijden.

Overigens, getrouw zijn ze vrijwel zeker ook.

Het Ontzet van Leiden was een keerpunt in de bevrijding van de Nederlanden uit de Spaanse overheersing.

Want geuzenleider Boisot en zijn manschappen konden, mede dankzij Magdalena's liefdesoffer en trouwbelofte, het land rond de stad nog net op tijd onder water laten lopen, de Spanjaarden verdrijven, en met boten de stad bereiken: *Leiden ontzet, Holland gered*.

Over macht van maîtresses gesproken.

Hoog tijs voor een maîtressemuseum of standbeeld.

Lijkt mij.

diekstra.rene@gmail.com

“

Ze gooide haar charmes in de strijd om de inname van het uitgehongerde Leiden een dag of wat uit te stellen

